

เทพนิทัศน์

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๖

๑ พฤษภาคม ๒๕๐๓

สมัครเป็นครูในวงการศึกษ **เมืองไทย** นิตยสาร ครูการโกวิท

ดร. บรรจบ พันธุเมธา

(๒๔๖๓ -)

ดร. บรรจบ พันธุเมธา คุณวุฒิบัณฑิตทางวิชาภาษาศาสตร์ (Ph. D. in Philology) คนแรกและคนเดียวของเมืองไทย ในสมัยปัจจุบัน เป็นนักการศึกษาฝ่ายสตรีอีกคนหนึ่ง ซึ่งได้มีส่วนช่วยปฏิบัติงานด้านการศึกษามาอย่างเข้มแข็ง ในปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ วิทยาลัยครูจันทระเกษม (โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม เดิม) นอกจากนี้ ยังได้มีส่วนใน

การศึกษากันทั่วภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวข้องกับ อย่างกว้างขวาง ซึ่งนับว่า เป็นประโยชน์ แก่วงการภาษาไทยในปัจจุบัน เป็นอย่างมาก

ดร. บรรจบ พันธุเมธา เป็นบุตรของ นายพัน พันธุเมธา เกิดเมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๓ ณ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอพระนครศรีอยุธยา

นายพัน พันธุเมธา ผู้เป็นบิดา เป็นนักเรียน อาจารย์รุ่นแรก ของสถานศึกษาจันทระเกษม และเคยรับราชการเป็นครูอยู่หลายปี จึงนับว่า ดร. บรรจบ พันธุเมธา เป็นนักการศึกษาโดยตระกูลอีกคนหนึ่ง

ประวัติการศึกษาขั้นต้น ได้เริ่มเข้าเรียนหนังสือเป็นครั้งแรก ในชั้นมูล ๓ โรงเรียนเทศบาล (โรงเรียนกุสุมาลี) ถนนบ้านหม้อ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ จนกระทั่งสอบได้ชั้นประถม ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๐

พ.ศ. ๒๔๗๑ ย้ายไปเข้าเรียนชั้นประถม ๓ ณ โรงเรียนเสาวภา ถนนบ้านหม้อ จนกระทั่งสำเร็จมัธยม ๖ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ผลการเรียนที่ปรากฏว่า ทำคะแนนได้ดีในวิชา

ภาษาอังกฤษ และมีความสนใจในวิชาการนี้มาตลอด

พ.ศ. ๒๔๗๗ ย้ายไปเข้าเรียนชั้นมัธยม ๗ ณ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ และสอบได้ชั้นมัธยม ๘ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ผลการเรียนที่ปรากฏว่า สอบได้ได้ ๘ ในชั้นมัธยม ๘ และได้รับรางวัลเรียนดีในวิชาภาษาไทย เป็นค่าเชลยหน้าปี่รามนครังโหด กับแท็บสมุดสีดำ ๑ แท็บ

ดร. บรรจบ พันธุเมธา

พ.ศ. ๒๔๗๙ เข้าศึกษาต่อ ณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน คณะอักษรศาสตร์ และเรียนสำเร็จได้ อ.บ.ป.ม. ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ผลการเรียนปรากฏว่า ตอนที่เป็มนิสิตปีที่ ๔ สอบวิชาภาษาไทยได้เป็นเยี่ยมอีก ส่วนผลการเรียนในระดับ ป.ม. ปรากฏว่า สอบได้คะแนนรวมเป็นเยี่ยมอีกเช่นเดียวกัน และยังทำคะแนนได้เป็นเยี่ยมในวิชาต่อไปนี้อีกด้วย คือ วิชาหลักการ ศึกษา จิตวิทยา และการปกครอง โรงเรียน

พ.ศ. ๒๔๘๓ เมื่อสำเร็จ อ.บ.ป.ม. แล้ว ก็ได้เข้ารับราชการเป็นครู ณ โรงเรียนสตรีวัดระฆัง จังหวัดธนบุรี เป็นแห่งแรก โดยได้วันสอบ

หมายถึงสอนวิชา ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และอักษรศาสตร์ ในชั้นมัธยมปลาย

จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ ลาออกจากราชการ มาเข้าเรียนใน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทำปริญญาโททางอักษรศาสตร์ต่อ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ก็สำเร็จได้ปริญญา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.) นับเป็น

มหาวิทยาลัยทางอักษรศาสตร์รุ่นที่ ๒ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีเพียง ๔ คน อีก ๓ คน คือ อาจารย์อุทลลภ มัลลิกะมาส อาจารย์ช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ และ อาจารย์มานี ธรรมกรองอาคม (อักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยรุ่นแรก ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีเพียงคนเดียว คือ หม่อมราชวงศ์หญิง แสงโสม เกษมศรี)

พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อสำเร็จ อ.ม. แล้ว ก็ได้เข้ารับราชการใหม่ เป็นอาจารย์ ณ โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม วจันทรเกษม โดยได้รับมอบหมายให้สอนวิชาภาษาไทย และจิตวิทยา

กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๒ ก็ ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอินเดีย โดยทุน Cultural Relationship Scholarship ของรัฐบาลอินเดีย ร่วมกับทุนของรัฐบาลไทย จึงได้เดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอินเดียในปีนั้นเอง โดยได้เข้าเรียนที่ Banaras Hindu University แห่งเมือง Banaras ในแคว้นอุตตรประเทศ (Uttara Pradesh) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ก็เรียนสำเร็จ ได้อุปริญญาทางภาษาฮินดี (Diploma of Hindi) และได้ปริญญาเอกทางวิชาภาษาศาสตร์ (Ph. D. in Philology) ในแขนง นิรุกติศาสตร์เปรียบเทียบ ภาษาสันสกฤต-ไทย ซึ่งนับเป็น คุรุบัณฑิตทางวิชาภาษาศาสตร์ คนแรกของเมืองไทย

ในระหว่างที่เป็นนักศึกษาอยู่ในประเทศอินเดีย ได้มีส่วนปฏิบัติกิจกรรมสำคัญๆ ดังต่อไปนี้ คือ:-

(๑) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนไทย ไปประชุมสมมนาเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ ณ เมือง Mysore ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย เป็นเวลา ๕ สัปดาห์

(๒) ได้รับเชิญให้ปาฐกถา เกี่ยวกับเรื่องราวของประเทศไทยหลายครั้ง

(๓) ได้รับเชิญเข้าเป็นสมาชิก ของสมาคมนักศึกษานานาชาติ (International Student Association) ของมหาวิทยาลัย

(๔) เคยเขียนเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมไทย เป็นภาษาฮินดี ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ของมหาวิทยาลัย

(๕) ได้มีโอกาสท่องเที่ยว เพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับชนบประเพณี และความเป็นอยู่ ตามหมู่บ้านต่างๆ ของอินเดีย เป็นจำนวนมาก ไม่ต่ำกว่า ๓๐ เมือง คือ ทางเหนือเดินทางขึ้นไปจนถึงเซิงเซาหิมาลัย ทางใต้ลงไปจนถึงแหลมกุมารี (Cape Comorin) ทางตะวันออกถึงแคว้นเสวราชฐร์ (Saurashtra) และทางตะวันตกถึงแคว้นคาชิลิง (Darjeeling)

เมืองสำคัญๆ ทางพุทธศาสนา ที่ผ่านไปถึง เช่น เมืองราชกุทส์สาวตี ปาฏลีบุตร เป็นต้น

(๖) ได้มีโอกาสเดินทางไปยัง สังเวชนียสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาทั้ง ๔ แห่ง คือ ลุมพินีวัน (ที่ประสูติ) พุทธคยา (ที่ตรัสรู้) สารนาถ (ที่แสดงปฐมเทศนา) และ กุสินารา (ที่ปรินิพพาน) นอกจากนี้ ยังได้มีโอกาสเดินทางไปถึง ถ้ำอชันตะ (Ajanta) ซึ่งเป็นถ้ำเจาะที่มีชื่อเสียงทางพุทธศาสนา มากแห่งหนึ่ง ประกอบด้วยถ้ำใหญ่น้อยไม่ต่ำกว่า ๓๐ ถ้ำ ภายในมีเจดีย์ และพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ทุกถ้ำ

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็เดินทางกลับประเทศไทย และได้เข้าปฏิบัติงานทางด้านการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ:-

พ.ศ. ๒๔๙๕ เข้าดำรงตำแหน่ง อาจารย์โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม ตามเดิม

พ.ศ. ๒๕๐๑ โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม ได้รับการเลื่อนฐานะขึ้นเป็น วิทยาลัยครูจันทรเกษม ก็คงเป็นอาจารย์อยู่ ณ วิทยาลัยครูจันทรเกษมต่อไป

พ.ศ. ๒๕๐๒ วิทยาลัยครูจันทรเกษม ได้ย้ายสถานที่ไปตั้งใหม่ที่ ถนนลาดพร้าว ตำบลลาดยาว อำเภอบางเขน

พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ วิทยาลัยครูจันทรเกษม ติดต่อกันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเคยได้รับมอบหมายให้ รักษาการในตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ ของวิทยาลัยนี้ อยู่ประมาณครึ่งปีแรก ของปี พ.ศ. ๒๕๐๒

นอกจากนี้ ยังได้มีส่วนปฏิบัติกิจกรรมพิเศษต่างๆ ทั้งในด้านการศึกษาทั่วไป และทางด้านภาษาไทย ดังต่อไปนี้ คือ:-

(๑) เป็นกรรมการบัญญัติศัพท์วิชาการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ

(๒) เป็นกรรมการจัดทำตำราเรียน ของกรมวิชาการ

(๓) เป็นกรรมการปรับปรุงตำราหลักภาษาไทย ของกรมวิชาการ

(๔) เป็นกรรมการสอบไล่วิชาชุด ครูมูล และครูมัธยม ในแขนงวิชาภาษาไทย

(๕) เป็นกรรมการสอบไล่ ชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษา ในแขนงวิชาภาษาไทย

(๖) เคยเป็นผู้จัดการ บรรยายวิชาภาษาไทย ครูมูล และครูมัธยม ทางวิทยุศึกษา ของคุรุสภา

(อ่านต่อหน้า ๓๓)